

DE LA MEDITERRANEA
NORD-OCCIDENTAL

2011

Butlletí 2012

Fundació congrés de cultura catalana

II. Discurs d'acceptació de Patrizio Rigobon, President de l'AISC

Senyor President de l'Institut d'Estudis Catalans, senyor director de l'Institut Ramon Llull, senyor president de la Fundació Congrés de Cultura Catalana, senyores i senyors,

l'Associació Italiana d'Estudis Catalans, i el seu president, estem molt orgullosos d'haver rebut el XXI premi Internacional Ramon Llull i us l'agraïm de tot cor. La nostra entitat, que ha tingut una vida no sempre fàcil (com acaba de recordar l'amic August Bover), ha hagut de navegar en mars no sempre tranquils al llarg de la seva trajectòria. A part de les glorioses Anglo-Catalan Society i l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, som de fet l'associació més antiga (juntament amb la North American Catalan Society, com m'ha subratllat l'amic Enric Bou). Us explicaré una anèdocta de la història jurídica de la nostra entitat

que, com ja ha estat recordat, va ser fundada l'any 1978. A Itàlia, com a molts d'altres països, hi ha moltes associacions culturals d'aquesta mena, però no són moltes les que poden presumir d'una història amb un clar terme "a quo", com la nostra. Sabem de l'existència de moltes associacions, però sovint no consten en els documents.

La mateixa associació germana nostra a Itàlia, l'«Associazione Ispanisti Italiani», fundada el 1973, no va tenir durant molt de temps i malgrat la seva indubtable existència, uns estatuts. Els tenen només des de l'octubre de 2005. L'Aisc es va fundar amb dos actes concrets: la constitució efectiva i els estatuts adjunts. Ara bé: hem posat a la nostra web els estatuts, però encara hi falta allò que en italià es diu «l'atto costitutivo», que jo vaig poder llegir i que no tinc. L'acta va ser signada el juny de 1978 a la notaria de «Mario fu Giuseppe Pocaterra»: a Roma. El

notari Mario fu Giuseppe va morir l'any 1979 (segons m'ha dit una secretària) i ara hi ha la notaria dels seus fills, però l'arxiu del pare, amb la nostra acta fundacional, l'han traslladat a l'"Archivio Notarile" del carrer Padre Semeria, a la ciutat de Roma. He demanat a l'esmentat arxiu una còpia certificada de la nostra "partida de naixement". O sigui que, en principi, la realitat jurídica, la paperassa en podríem dir, no té sempre una presència certa i segura: efectivament és només en un lloc on es guarda el preciós (per a nosaltres) document. Si allò es cremés, des d'un punt de vista només formal, hauríem de dir que l'Associació deixaria d'existir (i mai no hauria existit). Però la memòria dels que hi van participar i encara viuen, les activitats, els llibres, els congressos representen la veritable permanència de qualsevol projecte. I potser hauríem de rehabilitar la memòria humana que està en perill de desaparició per la falta de confiança que les metodologies crítiques sempre han tingut i per la competència de tots els mitjans moderns i antics de conservació de la memòria. Això no vol dir, naturalment, que es pugui prescindir d'ells: senzillament significa que també els moderns mitjans tenen una data de caducitat o una situació que els pot fer caducar definitivament i a vegades més aviat que la memòria dels individus. D'altra banda els

fundadors (el primer president va ser Giuseppe Edoardo Sansone, i el vicepresident Giuseppe Tavani) van voler fer les coses amb un "seny ordenador" i un pragmatisme positiu que jo trobo també molt català. I van fixar els objectius de la nostra associació a l'article dos que, si em permeteu, us voldria llegir sencer:

L'AISC ha come finalità di riunire le persone fisiche e le persone morali che si interessano ai problemi presenti e passati dei Paesi Catalani, e in particolare ai rapporti italo-catalani. La stessa Associazione svolge la propria attività nei settori della lingua e della cultura catalane in tutti i loro aspetti, ispirandosi essenzialmente al criterio della più ampia interdisciplinarietà, sia nell'ambito della ricerca scientifica sia in quello dell'insegnamento, e si propone altresì di promuovere e diffondere in Italia la conoscenza critica della vicenda culturale catalana

Aquesta obertura cultural, aquesta visió àmplia de la catalanofília espero que es pugui retrobar en la nostra filla més petita, perdoneu la metàfora, o sigui en la *Rivista Italiana di Studi Catalani* que vaig rebre de l'editor precisament la setmana passada i que us he portat perquè crec que els fets són a vegades més eficaços que les paraules. És el primer número i espero que pugui continuar amb

la propera directiva i amb l'ajuda de tots els socis i la col·laboració dels catalanistes d'arreu. El nom que vam escollir comparteix la majoria de les paraules del nom de l'associació. No és una casualitat: voldríem (el lector dirà si serem fidels als bons propòsits) fer realitat allò del: "criterio della più ampia interdisciplinarieta". Aquesta revista no haguéssim pogut fer-la sense les ajudes que rebem, com a associació, de part de l'Institut Ramon Llull, al qual estem sempre molt agraïts. I tampoc sense el treball de coordinació de Veronica Orazi, que forma part de la directiva. Tenim una gran confiança en aquesta nova eina: l'objectiu és fer entendre, sobretot en l'àmbit italià, que els estudis catalans tenen una especificitat, una individualitat que esperem ens faciliti la vida als centres universitaris. Ara, com potser sabeu, el català com a assignatura acadèmica no té una personalitat pròpia i no és fàcil per a un estudiant que vulgui estudiar català com a llengua fonamental del seu pla d'estudis poder-ho fer: això és degut a moltes raons i una de les raons, potser la més important, és que el català ha deixat de pertànyer a un grup d'assignatures acadèmiques de llengües vives per anar amb un grup cultural i de llengües més aviat moribundes. Grup d'assignatures important per cert, però amb un plantejament molt orientat a l'estudi del passat.

Doncs una de les activitats de la nostra associació ha estat i és (la batalla encara no s'ha acabat) canviar aquesta col·locació acadèmica a nivell de ministeri. Però no voldria cansar el pacient públic amb els temes en què estem treballant. Crec que la història que vaig heretar és molt important: ara podem disposar d'una web, d'una eina bibliogràfica també important com és ara Bibitcat, la bibliografia italo-catalana, ambdues fundades per Costanzo Di Girolamo, el meu antecessor (al qual debem també la nostra segona resurrecció com associació). De cara al futur crec que és molt important el treball d'equip. Per això voldria agrair individualment a totes les dones (és que no hi ha homes, excepte un servidor) que formen part de la directiva per la feina feta i per fer: la vicepresidenta Annamaria Annicchiarico, de Roma, la tesorera Mariona Carreras, de Bolonya, la delegada per a les relacions institucionals Núria Puigdevall, de Nàpols, la coordinadora de la revista Veronica Orazi, de Torí, l'editora de la nostra web Valentina Ripa, de Bari, i Isabel Turull, de Roma, vocal. Com podeu veure respectem allò de les relacions italo-catalanes també dins la directiva on la presència de catalanes que viuen a Itàlia i treballen en universitats italianes és molt important. Malgrat les múltiples activitats,

crec de totes maneres que a Itàlia encara no es coneix suficientment Catalunya. Però les coses a poc a poc estan canviant. I el canvi és molt important si considerem els últims setanta o vuitanta anys. El 1932, des de l'Espanya republicana, des de la Catalunya que acabava d'aprovar el seu primer Estatut, Valentino Piccoli, un periodista molt compromès amb el feixisme, escrivia:

In questi mesi, le altre regioni della Spagna hanno aumentato il boicottaggio delle merci catalane; la crisi finanziaria si è fatta aspra. Il plebiscito per lo statuto catalano non ha fatto che esaltare gli animi, suscitando nuove reazioni (...). La Catalogna rossa, democratica, chiusa nel proprio orgoglio regionale, mi appare una terra senza speranze. A che tende questo paese? Come fa a non sentire la ferrea legge di questo secolo d'opposizioni violente, nel quale una piccola regione, da sola, straniata quasi dalla Madre Patria, non può conoscere altro avvenire che l'asservimento, più o meno larvato, agli interessi di Francia o Inghilterra.

S'ha de subratllar el llenguatge i el contingut ideològic d'aquest periodista que, al mateix llibre, va fer una gairebé desconeguda entrevista a Francesc Macià i després el va saludar "fascisticamente" perquè el president català s'havia permès saludar-lo,

segons les regles de la urbanitat i de la civilització occidentals, o sigui encaixant la mà, mentre que a Itàlia hi havia una campanya contra aquesta manera burgesa de saludar. Doncs aquest model negatiu per a la Itàlia feixista ha canviat, naturalment, molt en la Itàlia d'avui dia. És veritat que Catalunya és encara per a la gran majoria d'italians la porta d'Espanya (com ho era per a molts viatgers i periodistes del segle passat i per als periodistes de l'època feixista), però els milers d'italians que viuen a Catalunya, els milions d'italians que l'han visitat i la visiten, comencen a veure les coses d'una manera diferent, amb una individualització cada vegada més forta. Molts polítics s'han adonat d'aquest fet diferencial i comencen a elogiar el model català, que potser 'diuen' es podria aplicar també a Itàlia, tant des d'un punt de vista econòmic com jurídic. Però les regions bilingües a Itàlia ni de bon tros es poden comparar amb la realitat catalana, tant és així que és solament a partir de 1999 que a Itàlia disposem d'una llei que protegeix les minories culturals (la catalana entre elles) i, de totes maneres, res de bilingüisme oficial en aquesta llei. Per això crec que la feina que pot fer la nostra associació a Itàlia és molt important. Fer conèixer realment Catalunya a Itàlia, amb totes les seves complexitats. En aquest sentit

us puc avançar que el programa del nostre proper congrés de Verona preveu també, el matí del dia 24 de febrer de 2012, un debat de caire històric-polític, amb un títol prou significatiu: «ri-pensare le autonomie». Nosaltres, naturalment, ho farem des del punt de vista de la cultura catalana i creiem que, a partir precisament d'aquesta, amb els seus trets privatis que s'han de remarcar dins el context europeu, podem ajudar a fer conèixer més i millor Catalunya a Itàlia. Aquest premi que ens heu atorgat ens ajudarà moltíssim en aquesta tasca. Moltíssimes gràcies!

Patrizio Rigobon

*President de l'Associació Italiana
d'Estudis Catalans*